

ՓՈԽԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐԺ ԱՄԵՆԱՊԱՏԻԻ Տ. ԹՈՐԳՈՄ ԱՐԺ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ Ս. ԾՆՈՒՆԴԻ ՊԱՏԳԱՄԸ ԲԵԹՂԵՀԷՄԻ ՄՍՈՒՐԷՆ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 18 1992

Սիրեցեալ ժողովուրդ Հայոց
Որ յերուսաղէմ, ի Յորդանան
ի Մայր Հայրենիք, եւ ի Սփիւռս Աշխարհի

Ամցեալ տարի այս օրերուն պատերազմի արհաւիրք—
ներուն մէջն էինք: Եւ թէեւ Հայոց Պատրիարքութեան
պաշտօնական Մուտքը դէպի Բեթղեհէմ եւ Քրիստոսի
ծննդավայր քարայրը եւ մտւորը՝ յետածգեցինք,
սակայն մեր Միաբանութեան հոգեւորական եղբայրները,
որոշեալ ժամերուն կատարեցին աւամդական եւ իրաւա—
կամ արարողութիւնները, Ս. Պատարագի մատուցումը եւ
Ջրօրհնէքի կարգը, եւ յաջորդ առաւօտ լուսադէմին
վերադարձան Երուսաղէմ, Ծննդեան Աւետիսը բերելով
Երուսաղէմի ժողովուրդին, որոնք գիշերուան
ընթացքին մի քանի ամգամ խոռվեցան, եւ ազդամշանին
համաձայն մախապէս պատրաստուած պատսպարանները
ապաւինեցան:

Այս տարի, փառք կու տամք Տիրոջ որ պատերազմի
արհաւիրքին փոխարէն, կը հետեւինք Միջին Արեւելքի
ժողովուրդներու՝ հակամարտ ուժերու խորհրդակցու—
թեանց՝ սէր եւ խաղաղութիւն, արդարութիւն եւ համե—
րաշխութիւն հաստատելու համար ազգերու միջեւ:

Ի վերջոյ այդ էր դիտումը Արարիչին: Ըստ
Յովհաննէս Աւետարանչին, «Աստուած այնպէս սիրեց
մարդիկը, աշխարհը, որ իր Միածին Որդին տուաւ,
որպէս զի այն որ հաւատայ ամօր, չը կորսուի, այլ
յաւիտեանական կեանք ընդունի» (Յովհ. Գ: 16): Սիրոյ
նոյն պատգամը Յիսուս տուաւ, իր աշակերտներուն
միջոցաւ, ամբողջ աշխարհին: Հայ հոգեբաշխ Ներսէս
Ծմորհալին նոյն սիրոյ կարօտով, մեզմէ ամէն մէկուն
երգել կու տայ. «Սէր ամուն Յիսուս, Սիրով քով
մմլեա, Սիրտ իմ քարեղէն:»

Խաղաղութեան, արդարութեան, համերաշխութեան,
ներդաշնակ եւ ստեղծագործ հոգիի շնորհներով միայն,
իւրաքանչիւր ազգ իր գաւակներուն կրնայ
երջանկութեան եւ բարօրութեան երաշխիքը տալ:
Քրիստոնեաներուն «մարդացեալ Աստուածը» սիրոյ այդ
երաշխիքն է իմքնին:

Նոյն Սիրոյ ջատագովութիւնն է որ Պօղոս
Առաքեալին պատգամել կու տայ. «Եթէ ամէն իմէ եւ
ամէն կարողութիւն ունենամ լեզուներ խօսելու,
մարգարեանալու, լեռներ շարժելու, բայց սէր
չունենամ, ոչինչ եմ եւ ոչ մէկ օգտակարութիւն
կրնամ ունենալ: Պիտի մամնիմ աղմկող պղինձի կամ
ղօղամջող ծնծղայի:»

Հայ ժողովուրդին համար, ամցնող 1991 տարին մշամակալից տարի մը եղաւ: Հակառակ որ, Մայր Հայրենիքին մէջ, ահագնադղորդ երկրաշարժին միւթական, ֆիզիքական եւ հոգեկան կորուստին եւ տառապամքին հետեւամքները կը շարունակուին տակաւին, հակառակ քայքայիչ եւ հակամարտ ուժերու իրերամերժ ձգտումներուն, հակառակ դրացի երկիրներու ամբարեացական մարդկայնութեան, հայրենաբնակ մեր ժողովուրդը՝ յանդուգմ միասնութեամբ, ճակատագրական որոշում մը առաւ իր պետական անկախութիւնը յայտարարելով:

Նոյնքան բարեպատեհ գուգադիպութեամբ, 1991 Սեպտեմբեր ԶԶին, Հայաստանի Անկախ Պետականութեան յայտարարութեան յաջորդող շաբաթավերջին, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի կարգադրութեամբ, Սուրբ Միւռոնի օրհնութիւնը տեղի ունեցաւ Սուրբ Էջմիածնի մէջ: Եւ ինչ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ որ, ամբողջ աշխարհի մէջ ցրուած քրիստոնէայ հայերուն մէկութեան, միութեան, միասնութեան դրոշմը եւ կնուցը խորհրդամշող շնորհատու բաւասանը կոչուէր Անկախութեան Միւռոն:

Երուսաղէմի մէջ եւս, խռվայոյզ իրադրութեանց շարքին, զգայացումը յայտնութիւն մը եղաւ, մերկայ Երուսաղէմի հիւսիսային պարիսպէն դուրս կատարուող պեղումներու ընթացքին, երեւան համուիլը հայկական արձանագրութեամբ խճամկար սալաշատակի մը, ուր՝ Մեսրոպեան պայծառ եւ հաստատադրոշմ տառերով, խմբարկուծ կ'ըսէ. "Ես Եւստրատ Երէց արկի գլխահմպակս որ մտամէք ի տունս այս, գիս եւ գեղբայր իմ Ղուկաս յիշեցէք ի Քրիստոս:"

Մեր Միաբանութեան անդամներուն հետ այցելեցինք եւ մոյմ շրջափակին մէջ գտնուած գերեզմաններու եւ մնջեցեալներու ոսկորներու կողքին կանգնած, 1200 տարի յետոյ, Հոգեհամգստեան մեր աղօթքը կատարեցինք եօթերորդ դարէն արձանագրուած խմբամքին համաձայն:

Մեր վամական կեանքին կարգաւորման, սուրբ տեղերու մէջ Հայ աղօթքին, սուրբ Պատարագի ամեմօթեայ մատուցումին եւ հայ ուխտաւորին հոգիին կանթեղը ամշէջ պատրոյգով մշտավառ պահելու հոգեւոր պարտականութեանց շարքին, երկար է ցամկը Ազգին խղմտամքին առջեւ մեր պարտաւորութեանց, կրթական, դաստիարակչական, հրատարակչական, խմամատարական, կարօտելոց, թանգարանի, Հայ արուեստի եւ գրչութեան ամփոխարինելի ժառանգութեանց, պետական եւ կրօնական հաստատութեանց հետ յարաբերութեանց, եւ սուրբ տեղերու մէջ ծառայութեանց եւ մեր Պատրիարքութեան սահմաններէն անդին տարասփիւռ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ թմերուն համար հոգեւորական մշակներ կրթելու եւ պատրաստելու ստիպողական կարիքներուն դիմաց, ինչպէս մաեւ ամհրաժեշտ շիմարարական ծրագիրներու ճամբով:

Ամցնող մի քանի տարիներէ ի վեր, ամհաւատալի թուող եւ հրաշքի համագօր մկատուող իրադրութեանց մէջէն, աշխարհի ամեմ մէկ ցամաքամասի վրայ եղան յեղաշրջումներ որոնք անկարելի եւ անսպասելի յայտնութիւններ բերին մարդկային հոգիի (ամհատի եւ ազգերու) յաւիտեական, անկողոպտելի իղծերէն եւ երագներէն:

Բեթղեհեմի աստղը, որ ամբողջ մարդկությունը հոգիիմ ընթացքը պիտի յեղաշրջէր, մսուրի մը մէջ ծնած Հրաշք—Մամուկիմ երկրպագութեամբ առաջնորդեց աշխարհի իմաստունները եւ հզօրները: Եւ մոյմ Հրաշք—Մամուկիմ շուրջ առաջնորդուեցան, խաղաղ գիշերուամ մը երկմակամարիմ մերքեւ իրենց ոչխարներուն պահպանութիւնը եւ համակեցութիւնը ապահովող հովիւները:

Եւ ձայները որ լսուեցան, պատերազմի, կործանարար հրթիռներու եւ արհաւիրքի ձայներ չէին: Այլ երկմայիմ ու հրեշտակայիմ մեղեդիի մը, որ խորունկ եւ յաւիտեակամ ըղձամբմ է մարդուն հոգիիմ: Այսիմքմ ամբողջ տիեզերքիմ եւ մարդկութեամ մերդաշնակ հաճութեամ հրաշքիմ ճամապարհով, տեսնել որ մուսլը եւ տամջամքը փարատիմ հոգիներէմ, եւ համամարդկայիմ եղբայրութեամ խաղաղ համակեցութեամ շնորհով օծում, ամոք ձայնակցիմ հրեշտակներու համերգիմ, եւ ամձամձրոյթ գովերգութեամք փառքը երգեմ Տիեզերքի Արարիչիմ:

Օ՜ իմչպէս, մամուկի պէս, հոգիդ կը թրթռայ, երբ մտածես որ կանգնած ես մոյմ մսուրիմ այնքան մօտիկ, եւ քու ժողովուրդդ կը մասնակցի իր հայու կակաջ հոգիով, եւ կարկաչուն մեղեդիով, յաւիտեակամ համերգիմ. «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»:

Նոյմ շնորհընկալ հոգիով, Բեթղեհեմի սուրբ մսուրէմ, կը ձայնասփռեմք արձագանգում աւետիսը.

«Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ:»

«Օրհմեալ է յայտնութիւնն Քրիստոսի»:

Christmas 1992 Message of Patriarch Dwells on Love, Charity And Optimism

As we stand on the spot where Christ was born, we are filled with a feeling of utmost humility and, at the same time, of utmost expectation.

Christ, the Saviour of Mankind, chose to come into the world swaddled in humble rags, but the rags belied His mission and His message of love, hope and peace. Centuries and millennia may pass, but this immortal message will remain as valid for suffering humanity as when it was first proclaimed unto the world two thousand years ago.

If we were to sum up the message of Christ and the meaning of Christmas, we would find no word more appropriate than "love," the first and last Commandment, because that one word encompasses a universe of meaning. If we have love, then we have everything. Without love or charity, we are nothing. Though we may speak with the tongues of men and of angels, and have the gift of prophecy, and though we may have all faith to remove mountains, and have not charity, we are become as sounding brass or a clanging cymbal.

The year just ended has been a most eventful one. For the first time in the troubled history of our region, the harbingers of peace are making their voice heard across the globe. With men of goodwill, though of opposing ideologies, sitting across the table to discuss peace, not war, the Middle East stands a healthy chance of emerging from the morass of bloodshed it has known for so long.

After a lengthy, devastating drought, the heavens have opened up their floodgates and showered us with their munificence. And, for the first time in many, many years, the Holy

Land enjoyed a real White Christmas season!

May the mantle of pure, spotless white that covered this sacred spot also wash away our sins and sorrows, and fill us with purity and childlike innocence - for it is only when we are like unto children that we can aspire to enter the Kingdom of Heaven.

For us Armenians, 1991 has been particularly meaningful. In September, the Motherland celebrated her independence. By a blessed coincidence, 1991 also marked the consecration of the Holy Miuron, the Holy Oil, or Chrism. And it was only apt that His Holiness, the Catholicos of All Armenians, should name this the Miuron of Independence.

Here, in Jerusalem, our community was galvanized by the historic discovery of a breathtakingly beautiful and poignant mosaic, left to us by a humble Armenian priest more than one thousand two hundred years ago.

The unknown priest Eustacius had entreated those who entered what seems to have been a room in a convent, to pray for him and for his brother Lucas. A millennium later, we were able to answer his plea and pray for the repose of his soul, at the site of his memorial.

Within the walls of our convent, new winds of change continue to be felt as the spirit of rejuvenation pervades our lives. Despite the prevalent political and economic uncertainties, we remain firm in our faith and determination and look ahead with pride and courage. There is so much more to be done for Jerusalem yet.

On the international scene, the defeat of communism and the

regeneration of faith among millions of Christians who had been oppressed under various regimes, evokes, in many people, notions of a miracle. For those who believe in miracles, no explanation is necessary. Every single act of creation is a miracle in itself.

Looking forward to 1992, our hearts are filled with joy and hope. For a true Christian, despair is a mortal sin and a true believer never indulges in it, since it is against his nature and beliefs. Neither can he be uncharitable for to perform an uncharitable act is to crucify Him on the Cross once again. On this auspicious day, we renew our faith in Christ, and pledge to act in accordance with the way of life He charted for us. He will be our guide in the dark nights of the soul as well as the bright days of sunshine -

and we shall never fear, for He will always be our Shepherd, a tender and loving guardian who will not rest until He sees His fold safely tucked in.

It is significant that the first people to hear of the birth of the Christ were humble shepherds tending their flock in the pastures around Bethlehem. But the glad tidings was not restricted to them: it was for all humanity.

May we all be blessed with the grace of Christ, and may all Creation sing harmoniously and in peace, the angelic song:

"Glory to God in the Highest,
and on earth peace, good will toward men."

AMEN